KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 10.5.2007
KOM(2007) 244 wersja ostateczna

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW

PROMOWANIE SOLIDARNOŚCI MIĘDZY POKOLENIAMI

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie 3

2. Polityka publiczna na rzecz wspierania życia rodzinnego: znaczenie popierania zatrudnienia i równości szans 3

2.1. Powszechne inicjatywy podejmowane przez państwa członkowskie na rzecz dostosowywania polityk rodzinnych 4

2.2. Znaczenie popierania zatrudnienia i równości szans 5

2.3. Rola polityki zatrudnienia i polityki równości szans Unii Europejskiej wobec jakości życia rodzinnego 6

2.4. Strategia lizbońska – ramy dla inicjatyw na rzecz pogodzenia życia zawodowego, rodzinnego i prywatnego 6

3. Europejski sojusz na rzecz rodzin 7

3.1. Platforma dla systematyzacji wymiany najlepszych rozwiązań oraz dla badań naukowych 8

3.2. Uaktywnienie europejskich funduszy strukturalnych 9

4. Wnioski 9

ANNEX - MAIN EUROPEAN DATA ON FAMILIES AND FAMILY POLICIES

The family as a support network 11

Mean actual and ideal number of children, by country. Women aged 40 to 54 12

Frequency of care and housework by sex, age and country groups (%) 13

Difference of employment rate for women with and without children 14

Provision of childcare in European countries in 2005 15

Social protection benefits targeted at family support in the EU 16

Preferences for family measures 16

At-risk-of-poverty rates by household type, 2005 18

1. WPROWADZENIE

Przedstawiając w marcu 2005 r. zieloną księgę poświęconą wyzwaniom demograficznym Komisja otworzyła debatę na temat konieczności wzmocnienia solidarności między pokoleniami. W komunikacie z 12 października 2006 r. w sprawie demograficznej przyszłości Europy[1] Komisja podkreśliła, że państwa członkowskie Unii Europejskiej powinny popierać odnowę pokoleń, wpisując swe działania w ramy odnowionej strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu i zatrudnienia, i monitorowanie polityki równości mężczyzn i kobiet. Poprawiając warunki życia rodzinnego, zwłaszcza dzięki godzeniu życia zawodowego i prywatnego, państwa członkowskie mogłyby pomóc Europejczykom w spełnieniu ich chęci posiadania potomstwa (por. załącznik 2).

Debata na temat starzenia się społeczeństwa, która rozpoczęła się przy tej okazji w Europie, wzbogaciła tę perspektywę. Pokazała ona, że równowaga społeczeństw europejskich opiera się na systemie solidarności międzypokoleniowej, bardziej skomplikowanym niż w przeszłości: młodzi ludzie mieszkają o wiele dłużej u rodziców, którzy coraz częściej muszą opiekować się niesamodzielnymi osobami starszymi[2]. Obciąża to szczególnie młodsze lub średnie pokolenie, a zwłaszcza kobiety. Równość między mężczyznami i kobietami i, w szerszej perspektywie, równość szans jawią się więc jako podstawowy warunek utworzenia nowej solidarności między pokoleniami.

Nawet jeśli państwa członkowskie posiadają wyłączną kompetencję w sprawie polityki rodzinnej, Unia może jednak bezpośrednio przyczynić się do modernizacji i sukcesu tej polityki, opierając się zwłaszcza na strategii lizbońskiej podkreślającej udział kobiet w zatrudnieniu, poszerzanie ram dla pogodzenia życia zawodowego, rodzinnego i prywatnego oraz zatrudnienie i integrację młodzieży.

W tym duchu Komisja z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę utworzenia europejskiego sojuszu na rzecz rodzin, ogłoszoną na wiosennym posiedzeniu Rady Europejskiej. Opierając się na opracowaniu opisującym ostatni rozwój polityk krajowych na rzecz wspierania życia rodzinnego, podkreśla się w niniejszym komunikacie wkład strategii lizbońskiej w ten rozwój (§2) oraz proponuje się następnie narzędzia, które umożliwią europejskiemu sojuszowi na rzecz rodzin dalszy rozwój, w charakterze płaszczyzny badań i wymiany (§3). Jej utworzenie jest pierwszym elementem odpowiedzi Europy na wyzwania związane ze zmianami demograficznymi.

2. POLITYKA PUBLICZNA NA RZECZ WSPIERANIA ŻYCIA RODZINNEGO: ZNACZENIE POPIERANIA ZATRUDNIENIA I RÓWNOŚCI SZANS

Państwa członkowskie zobowiązały się do dostosowania swojej polityki na rzecz wspierania życia rodzinnego, biorąc pod uwagę starzenie się społeczeństwa, rozwój warunków życia oraz rosnące zróżnicowanie więzów rodzinnych[3]. Nawet jeśli państwa członkowskie są odpowiedzialne za politykę rodzinną, polityka Unii Europejskiej w zakresie zatrudnienia i równości szans ma jednakże znaczny wpływ na jakość życia rodzinnego.

---

1 KOM(2006) 571: „Demograficzna przyszłość Europy – przekształcić wyzwania w nowe możliwości".

2 Pierwsza europejska ankieta na temat jakości życia w 2003 r. Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy.

3 Social Situation Report 2005/6.

2.1. Powszechne inicjatywy podejmowane przez państwa członkowskie na rzecz dostosowywania polityk rodzinnych

W oparciu o europejskie narzędzia obserwacyjne, takie jak MISSOC (system wzajemnego informowania o opiece społecznej w państwach wspólnoty), okazuje się, że różne polityki na rzecz wspierania życia rodzinnego w państwach Unii Europejskiej obejmują trzy podstawowe aspekty:

- Wyrównanie kosztów, pośrednich i bezpośrednich, związanych z rodziną (świadczenia lub ulgi podatkowe związane z opieką nad dziećmi lub osobami niesamodzielnymi);
- Usługi wspomagające rodziców w wychowaniu i opiece nad małymi dziećmi, w opiece i towarzyszeniu dzieciom starszym i, coraz częściej, usługi skierowane do osób niesamodzielnych w starzejącym się społeczeństwie;
- Uregulowanie warunków pracy i zatrudnienia (dzięki godzinom pracy i urlopom umożliwiającym pogodzenie życia zawodowego i rodzinnego) oraz usprawnienie organizacji dostępu do usług na szczeblu lokalnym.

Te trzy aspekty rozwinęły się w różny sposób w zależności od państwa członkowskiego. Dla przykładu, wydatki na świadczenia rodzinne i opiekę nad dziećmi wynoszą średnio 2,1 % PKB w Unii (UE25)[4], lecz wahają się między 0,7 % a 3,9 % w zależności od kraju, odnotowując raczej niski poziom w krajach śródziemnomorskich, w których raczej odwołuje się do solidarności rodzinnej, a wysoki w krajach skandynawskich i kontynentalnych.

Jednakże, biorąc pod uwagę zmieniający się kontekst społeczno-kulturowy, państwa członkowskie podjęły się dostosowania pod następującymi względami:

- Od tej chwili polityka rodzinna wpisuje się w całość działań publicznych, które wywierają wpływ na sytuację rodzin, a zwłaszcza na politykę edukacyjną, integracji społecznej i zawodowej młodzieży, politykę zatrudnienia, mieszkalnictwa, transportową, zdrowotną i oczywiście na kodeks cywilny, który określa wzajemne obowiązki członków rodziny wobec siebie.
- Sposoby interwencji zmierzają w kierunku zdecentralizowanego realizowania działań, indywidualnego podejścia do praw i świadczeń oraz mobilizacji wydatków, w celu zwiększenia zachęty do pracy i zagwarantowania trwałego rozwiązania sytuacji związanych z ubóstwem. Rozwój ten wyraża się zwłaszcza poprzez poddanie w wątpliwość pochodnych praw związanych z sytuacją rodzinną oraz przez promowanie praw indywidualnych w systemach ochrony społecznej. Systemy te również ulegają dostosowaniu, aby nie ucierpiały na tym kobiety, których poziom zatrudnienia zawodowego był niegdyś niski i aby uniknąć w ten sposób pogorszenia się sytuacji kobiet starszych dotkniętych ubóstwem[5].
- Polityka rodzinna bierze również coraz bardziej pod uwagę rozwój aspiracji i praktyk dotyczących wzajemnych ról mężczyzn i kobiet w społeczeństwie, w perspektywie udziału kobiet w zatrudnieniu bez większych przerw oraz zwiększonego udziału mężczyzn w obowiązkach rodzinnych i domowych,

---

[4] Dane dotyczące wydatków na rzecz rodzin nie obejmują ulg podatkowych, wydatków na edukację, zwłaszcza w wieku przedszkolnym ani innych środków podejmowanych na rzecz rodzin lub biorących pod uwagę koszty związane z rodziną (mieszkanie, integracja społeczna itp.).

[5] Sprawozdanie Międzynarodowego Biura Pracy na temat kobiet i opieki społecznej, 1988 r.

przyczyniając się tym samym do równości mężczyzn i kobiet poprzez niezależność gospodarczą kobiet.

Zmiany te przyjmowane są entuzjastycznie przez Europejczyków, którzy nadal głęboko przywiązani są do życia rodzinnego[6]. Badanie przeprowadzone przez fundację Roberta Boscha w dwunastu państwach w latach 1999-2003 wykazuje, że Europejczycy wyrażają przede wszystkim zainteresowanie szerszą ofertą usług publicznych, mających na celu opiekę nad dziećmi i osobami niesamodzielnymi, i to w pierwszym rzędzie dla osób starszych (por. załącznik 7).

2.2. Znaczenie popierania zatrudnienia i równości szans

Często pojawia się pytanie jaka polityka rodzinna jest najskuteczniejsza. Odpowiedź musi uwzględnić różnorodność celów, którym według państw europejskich musi odpowiadać taka polityka. W niektórych państwach priorytetem jest podniesienie poziomu narodzin poprzez pomoc parom w realizacji ich planów rodzinnych. W innych, wspieranie życia rodzinnego stanowi część ogólnego programu promocji dobrobytu obywateli poprzez zapewnienie wszystkim równych szans. W innych państwach z kolei podstawowym wyzwaniem jest walka z ubóstwem niektórych rodzin lub zmniejszenie nierówności płac. Wreszcie można odnotować, często na poziomie regionu lub gminy, chęć utworzenia sprzyjającego klimatu dla życia rodzinnego, pomyślanego jako zachęta mająca przyciągnąć lub utrzymać wykwalifikowaną siłę roboczą.

Empiryczne porównanie pokazuje jednak, że państwa, które wdrożyły ogólną politykę na rzecz równości kobiet i mężczyzn, które rozwinęły zintegrowane systemy oferty usług i indywidualnych praw do urlopów rodzicielskich zarówno dla mężczyzn jak i dla kobiet, zainwestowały w jakość usług opieki nad dziećmi[7] i które popierają bardziej elastyczną organizację czasu pracy, odnotowują zazwyczaj zarówno wysoki poziom urodzeń jak i zatrudnienia kobiet. Projekty te, których inicjatorami są różnorodne podmioty, przyczyniają się do pogłębienia współpracy władz krajowych, władz samorządowych i partnerów społecznych w państwach członkowskich, wpisując się czasami w działania o wymiarze społecznym przedsiębiorstw, w powiązaniu ze środowiskiem stowarzyszeniowym i zorganizowanym społeczeństwem obywatelskim.

Kraje skandynawskie odnotowują najwyższy wskaźnik zatrudnienia kobiet – ponad 80 % aktywnych zawodowo kobiet w przedziale wiekowym od 25 do 54 lat w Szwecji i w Danii, podczas gdy najniższe wskaźniki odnotowuje się w krajach śródziemnomorskich. Wskaźnik urodzeń jest również wyższy od średniej w krajach, które wcześnie rozwinęły politykę godzenia życia zawodowego z życiem rodzinnym i działania na rzecz równości kobiet i mężczyzn.

Podjęte środki, mające na celu lepsze godzenie życia zawodowego z jednej strony i życia rodzinnego i prywatnego z drugiej strony, pozwalają kobietom uniknąć konieczności wyboru między karierą zawodową a jakością ich życia rodzinnego i przyczyniają się w ten sposób do realizacji projektów rodzinnych i do zatrudnienia kobiet. Analogiczną rolę odgrywa również zmniejszenie różnicy w wynagrodzeniu kobiet i mężczyzn, zachęcając do lepszego podziału obowiązków rodzinnych i domowych.

---

[6] 273. sondaż Eurobarometru, „Europejska rzeczywistość społeczna": życie rodzinne jest jedną z głównych wartości cytowanych przez Europejczyków w odpowiedzi na sondaż w sprawie dobrobytu.

[7] Prace OECD na temat rozwoju i kształcenia małych dzieci pokazują, że rozwój struktur łączących opiekę i kształcenie staje się koniecznością przewyższającą wkład w godzenie życia rodzinnego i zawodowego, gdyż umożliwia walkę z wykluczeniem oraz wzbogaca kształtowanie się kapitału ludzkiego już od najmłodszych lat.

2.3. Rola polityki zatrudnienia i polityki równości szans Unii Europejskiej wobec jakości życia rodzinnego

Polityka rodzinna podlega wyłącznej kompetencji państw członkowskich. Jednakże Unia Europejska zawsze starała się brać pod uwagę wpływ jej polityki na więzy rodzinne i na jakość życia członków rodziny. Strategia lizbońska oferuje od tej pory ramy dla modernizacji polityki rodzinnej poprzez promowanie równości szans, a zwłaszcza poprzez poprawę możliwości godzenia życia zawodowego, rodzinnego i prywatnego, co przyczynia się do udziału kobiet w zatrudnieniu.

Już od długiego czasu prawo wspólnotowe bierze pod uwagę wymagania życia rodzinnego i związane z tym prawa. Realizacja zasady swobodnego przepływu osób i pracowników w Europie doprowadziła do koordynacji systemów prawnych ubezpieczeń społecznych[8] (w tym świadczeń rodzinnych) i do prawa do łączenia rodzin pracowników na terenie Unii Europejskiej, w tym imigrantów z krajów trzecich, gwarantując prawa ich współmałżonkom i dzieciom[9]. Ostatnie działania Unii Europejskiej na rzecz przyszłości dzieci wyraziły się w ustanowieniu środków mających zapewnić przestrzeganie praw dziecka w rodzinie i jego ochronę[10] (w tym zwłaszcza prawo dotyczące ochrony wizerunku, programy skierowane przeciwko przemocy wobec dzieci, środki mające na celu bezpieczeństwo ich otoczenia itp.).

Dla zapewnienia równości szans w dostępie do zatrudnienia kobietom i mężczyznom, pogodzenie życia rodzinnego, prywatnego i zawodowego jest jednym z ważniejszych kierunków europejskiej polityki zatrudnienia. Od 1992 r. wspólnotowy dorobek prawny wzbogacił się o ramy prawne w celu ochrony kobiet pracujących będących w ciąży i o ustanowienie urlopu macierzyńskiego[11]. Podobnie jednym z pierwszych wyników europejskiego dialogu społecznego było prawo dotyczące urlopu rodzicielskiego[12]. Znaczenie pogodzenia tych aspektów, niezbędne dla niezależności ekonomicznej kobiet i dla równości mężczyzn i kobiet znajduje dziś odbicie zarówno w planie działania Komisji Europejskiej na rzecz równości kobiet i mężczyzn na lata 2006-2010[13] jak i w europejskim pakcie na rzecz równości mężczyzn i kobiet[14], przyjętym przez państwa członkowskie podczas szczytu Rady Europejskiej w dniach 23-24 marca 2006 r.

2.4. Strategia lizbońska – ramy dla inicjatyw na rzecz pogodzenia życia zawodowego, rodzinnego i prywatnego

Dla zwiększenia udziału kobiet w zatrudnieniu, pogodzenie życia zawodowego, rodzinnego i prywatnego stanowi nierozłączną część strategii lizbońskiej. Wyraża się to zwłaszcza w celach odnoszących się do opieki nad dziećmi przyjętych przez Radę Europejską w 2002 r. Znajduje również odzwierciedlenie w zintegrowanych wytycznych na rzecz wzrostu i

---

8 KOM(2002) 694 Komunikat Komisji – Swobodny przepływ pracowników : w pełni wykorzystać możliwości i potencjał.

9 Dyrektywa Rady 2003/86/WE w sprawie prawa do łączenia rodzin. Dyrektywa Rady 2004/38/WE w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich.

10 KOM(2006) 367 W kierunku strategii europejskiej na rzecz praw dziecka.

11 Dyrektywa Rady 92/85/EWG z dnia 19 października 1992 r. w sprawie wprowadzenia środków służących wspieraniu poprawy w miejscu pracy bezpieczeństwa i zdrowia pracownic w ciąży, pracownic, które niedawno rodziły i pracownic karmiących piersią (dziesiąta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG).

12 Dyrektywa Rady 96/34/WE z dnia 3 czerwca 1996 r. w sprawie porozumienia ramowego dotyczącego urlopu rodzicielskiego zawartego przez UNICE, CEEP oraz ETUC.

13 SEK(2006) 275 przyjęty 1 marca 2006 r.

14 Konkluzje Prezydencji, 7775/1/06/ REV 1.

zatrudnienia, przyjętych w 2005 r., które obejmują obecnie podejście zorientowane na cykl życia człowieka; w ten sposób polityka zatrudnienia powinna bardziej dostosować się do warunków życia rodzinnego w zależności od wieku. W ramach strategii lizbońskiej powstała również otwarta metoda koordynacji w dziedzinie ochrony socjalnej i integracji społecznej. Zwraca ona szczególną uwagę na poprawę sytuacji dzieci ubogich i ich rodzin, na modernizację systemów emerytalnych w celu lepszego uwzględnienia nowych form pracy i przerywania kariery, na promowanie długotrwałej opieki nad osobami niesamodzielnymi. Perspektywa równości szans przyczynia się do rozwoju strategii lizbońskiej, jak zostanie to podkreślone w wielu inicjatywach, które zostaną przyjęte w 2007 i 2008 roku:

- Równocześnie z przedstawieniem niniejszego komunikatu Komisja rozpocznie drugą fazę konsultacji z partnerami społecznymi, zwracając się do nich o opinię w sprawie zawartości ewentualnych wniosków legislacyjnych i działań o charakterze pozalegislacyjnym mających przyczynić się do lepszego godzenia różnych aspektów życia.
- W 2007 r. będzie przeprowadzonych szereg przedsięwzięć, zgodnie ze wskazówkami Rady Europejskiej, która przy wielu okazjach wzywała Unię Europejską i jej państwa członkowskie do położenia szczególnego nacisku na walkę z ubóstwem dzieci.
- Komisja zastanowi się nad jakością usług na rzecz niesamodzielnych osób starszych i nad ochroną przed złym traktowaniem oraz nad środkami, które można podjąć na poziomie europejskim, we współpracy z państwami członkowskimi, aby przyspieszyć rozwój i modernizację infrastruktury oraz usług niezbędnych do stawienia czoła starzeniu się społeczeństwa.
- Odbywające się konsultacje mające na celu lepsze poznanie realiów społecznych w społeczeństwach europejskich[15] przedstawią nowy punkt widzenia, mogący ukierunkować odpowiedź ze strony polityki wspólnotowej na wymogi związane z równością szans i dostępem wszystkich pokoleń do usług opiekuńczych.

Co dwa lata, w oparciu o sprawozdania krajowe sporządzone w ramach strategii lizbońskiej, w rocznym sprawozdaniu Komisji Europejskiej o poczynionych postępach znajdzie się jeden rozdział poświęcony stanowi przygotowań Unii wobec wyzwań demograficznych[16].

3. EUROPEJSKI SOJUSZ NA RZECZ RODZIN

Europejski sojusz na rzecz rodzin, powstały z inicjatywy zaproponowanej na wiosennym posiedzeniu Rady Europejskiej, będzie najpierw platformą wymiany i wiedzy na temat polityki prorodzinnej i najlepszych rozwiązań proponowanych przez państwa członkowskie, mających odpowiedzieć na wyzwania związane ze zmianami demograficznymi. W celu ustanowienia tej platformy Komisja utworzy w 2007 r. narzędzia systematyzujące wymianę najlepszych rozwiązań i badań (§3.1).

Ponadto, poprzez europejski sojusz na rzecz rodzin, Komisja ma zamiar stymulować współpracę i partnerstwo między wszystkimi zainteresowanymi podmiotami na rzecz lepszego godzenia życia zawodowego, rodzinnego i prywatnego. Oprócz inicjatyw podjętych przez partnerów społecznych na szczeblu wspólnotowym, Komisja zachęca państwa członkowskie do zacieśniania współpracy mającej sprzyjać godzeniu życia zawodowego, rodzinnego i prywatnego, wykorzystując w tym celu nowe środki z funduszy strukturalnych (§3.2).

---

15 KOM(2007) 63. Ocena realiów społecznych.

16 Por. KOM(2006) 571.

Z okazji trzeciego europejskiego forum demograficznego, które ma się odbyć w 2010 r., Komisja sporządzi sprawozdanie z dotychczasowych dokonań w ramach europejskiego sojuszu na rzecz rodzin.

3.1. Platforma dla systematyzacji wymiany najlepszych rozwiązań oraz dla badań naukowych

Mając na uwadze dużą różnorodność polityk rodzinnych Unia Europejska oferuje godne uwagi miejsce wymiany najlepszych rozwiązań w dziedzinie polityki publicznej oraz miejsce pogłębionej analizy ich oddziaływania. Komisja utworzy w tym celu:

(a) grupę wysokiego szczebla ds. demograficznych, skupiającą ekspertów rządowych

Jednocześnie z przedstawieniem niniejszego komunikatu Komisja ustanowi grupę ekspertów rządowych wysokiego szczebla ds. demograficznych, której utworzenie zostało przewidziane w komunikacie w sprawie demograficznej przyszłości Europy. Grupa ta ma za zadanie doradzać Komisji przy przygotowaniu sprawozdań i mających odbywać się co dwa lata forów demograficznych oraz pomagać jej w realizacji wyżej wymienionych działań związanych z analizą i wymianą doświadczeń.

(b) europejskie, krajowe, regionalne i lokalne fora i sieci

Co dwa lata Komisja organizuje europejskie forum demograficzne, w celu podsumowania sytuacji demograficznej oraz realizacji wytycznych zaproponowanych w komunikacie w sprawie przyszłości demograficznej Europy. Pierwsze forum odbyło się w październiku 2006 r., kolejne zaś przewidziane jest jesienią 2008 r. Należy zachęcać i popierać fora zarówno na szczeblu krajowym, jak i regionalnym i lokalnym. Inicjatywa „Regiony na rzecz zmian gospodarczych”[17] wyraźnie przewiduje możliwość aktywnego wsparcia działań w tej dziedzinie na szczeblu lokalnym i regionalnym.

(c) centrum monitorowania najlepszych rozwiązań

Komisja zwróci się do europejskiej fundacji na rzecz poprawy warunków życia i pracy o ustanowienie centrum monitorowania najlepszych rozwiązań w dziedzinie polityki rodzinnej. Informacje zebrane przez to centrum zasilą fora europejskie, jak i zdecentralizowane.

(d) narzędzia badawcze

Siódmy program ramowy na rzecz badań i rozwoju technologicznego umożliwia dalsze wspieranie badań w kwestiach związanych z demografią i rodziną, zarówno poprzez finansowanie konkretnych działań w tej dziedzinie, jak i w sposób przekrojowy - uwzględniając całokształt wpływu zmian demograficznych na struktury społeczne. Program ten oraz program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji będą mogły również pomóc rodzinom, mobilizując technologie informacyjno-komunikacyjne na rzecz samodzielności i jakości życia osób starszych.

Komisja będzie również współpracować przy rozwoju opracowanej przez OECD bazy danych dotyczącej rodzin oraz prowadzić prace nad narzędziami analizy polityki rodzinnej, które przekaże państwom członkowskim. Narzędzia te umożliwią ocenę skuteczności polityki państw członkowskich względem ogółu realizowanych

[17] Komunikat Komisji „Regiony na rzecz zmian gospodarczych” KOM(2006) 675 z 8.11.2006.

założeń (urzeczywistnienie chęci posiadania potomstwa, równość mężczyzn i kobiet i w szerszym kontekście równość szans oraz integracja społeczna, zwłaszcza dzieci). Eurobarometr przeprowadzi w 2008 r. ankietę na temat sytuacji rodzin i ich potrzeb.

3.2. Uaktywnienie europejskich funduszy strukturalnych

Jak wykazuje doświadczenie zdobyte przy programie EQUAL[18] oraz konferencja poświęcona inicjatywom regionalnym wobec wyzwań demograficznych, zorganizowana w styczniu 2007 r. przez Komisję Europejską, liczba istniejących projektów pilotażowych może stanowić inspirację dla realizacji nowych działań krajowych i lokalnych na rzecz równości szans oraz godzenia życia zawodowego z rodzinnym. Wspólnotowe wytyczne strategiczne w zakresie spójności na lata 2007-2013[19] zalecają tego typu inicjatywy, jako że mają one na celu dostosowanie do zmian demograficznych[20]. Komisja zwraca się wobec tego do państw członkowskich, aby umożliwiły wsparcie takich działań przez przedstawione przez nie programy działania. Komisja opracuje w tym celu praktyczny przewodnik skierowany do podmiotów lokalnych i regionalnych, z pomocą ww. grupy ekspertów rządowych, aby pomóc państwom członkowskim w realizacji konkretnych uzgodnionych przez nie środków, wspomagających godzenie życia zawodowego, rodzinnego i prywatnego oraz poprawiających jakość życia. Na kolejnym europejskim forum demograficznym odbędzie się dyskusja, której przedmiotem będą te zdecentralizowane działania.

4. WNIOSKI

Zachęcając do lepszego ustosunkowania się do potrzeb rodzinnych w zakresie opieki nad dziećmi i nad osobami niesamodzielnymi jak i do bardziej zrównoważonego podziału obowiązków rodzinnych i domowych, krajowe polityki rodzinne przyczynią się do wzmocnienia solidarności międzypokoleniowej. Można spodziewać się zatem lepszej jakości życia dla wszystkich oraz bardziej sprzyjającej atmosfery dla realizacji projektów rodzinnych. Nowe wytyczne polityki rodzinnej przyczynią się również do wspomagania wzrostu i zatrudnienia, szczególnie poprzez ułatwienie udziału kobiet w zatrudnieniu.

Podkreślając równość mężczyzn i kobiet oraz, w szerszym kontekście, równość szans, strategia lizbońska zapewnia właściwe ramy wsparcia rozwoju krajowych polityk rodzinnych. Jednakże główne obowiązki spoczywają na państwach członkowskich. Dzięki europejskiemu sojuszowi na rzecz rodzin, którego proces wymiany i projekt badań Komisja w zupełności popiera, modernizacja ta staje się przedmiotem wspólnego zainteresowania.

---

[18] Sprawozdania na temat działań finansowanych przez Europejski Fundusz Społeczny w zakresie godzenia życia zawodowego i rodzinnego, promujące równość kobiet i mężczyzn, zwłaszcza w ramach transnarodowego programu EQUAL, są dostępne na stronach internetowych Komisji Europejskiej.

[19] KOM(2006) 386 Wniosek w sprawie decyzji Rady w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty w dziedzinie spójności.

[20] Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 z 5.7.2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego obejmuje w motywach założenie „podejmowania działań w celu zajęcia się odpowiednimi aspektami i konsekwencjami zmian demograficznych wśród aktywnej zawodowo ludności Wspólnoty".

ANNEX - MAIN EUROPEAN DATA ON FAMILIES AND FAMILY POLICIES

The family as a support network 11
Mean actual and ideal number of children, by country. Women aged 40 to 54 12
Frequency of care and housework by sex, age and country groups (%) 13
Difference of employment rate for women with and without children 14
Provision of childcare in European countries in 2005 15
Social protection benefits targeted at family support in the EU 16
Preferences for family measures 16
At-risk-of-poverty rates by household type, 2005 18

The family as a support network

From whom do you get support in the following situations?	If you needed help around the house when ill			If you needed advice about a serious personal or family member			If you were feeling a bit depressed and wanting someone to talk to			If you needed to urgently raise an important sum of money to face an emergency		
	No partner	Partner	Total	No partner	Partner	Total	No partner	Partner	Total	No partner	Partner	Total
Your partner	6%	70%	45%	6%	60%	38%	8%	57%	37%	3%	22%	14%
Family member	69%	25%	43%	58%	28%	40%	41%	21%	29%	64%	49%	55%
Work colleague	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	2%	1%	1%	1%
Friend	11%	1%	5%	25%	7%	7%	37%	15%	24%	9%	4%	6%
Neighbour	4%	1%	2%	2%	0%	0%	3%	1%	2%	1%	0%	1%
Someone else	4%	1%	2%	3%	2%	2%	3%	2%	2%	7%	10%	9%
Nobody	4%	1%	2%	3%	1%	1%	5%	3%	3%	12%	9%	10%
NA	1%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	4%	4%	4%

Source: Eurobarometer 273 "European social reality" reconducted in November December 2006 in EU-27.

Note: As regards the variable on the family situation in the columns, a respondent has a partner if he or she is married, remarried or unmarried but currently living with a partner.

Mean actual and ideal number of children, by country. Women aged 40 to 54

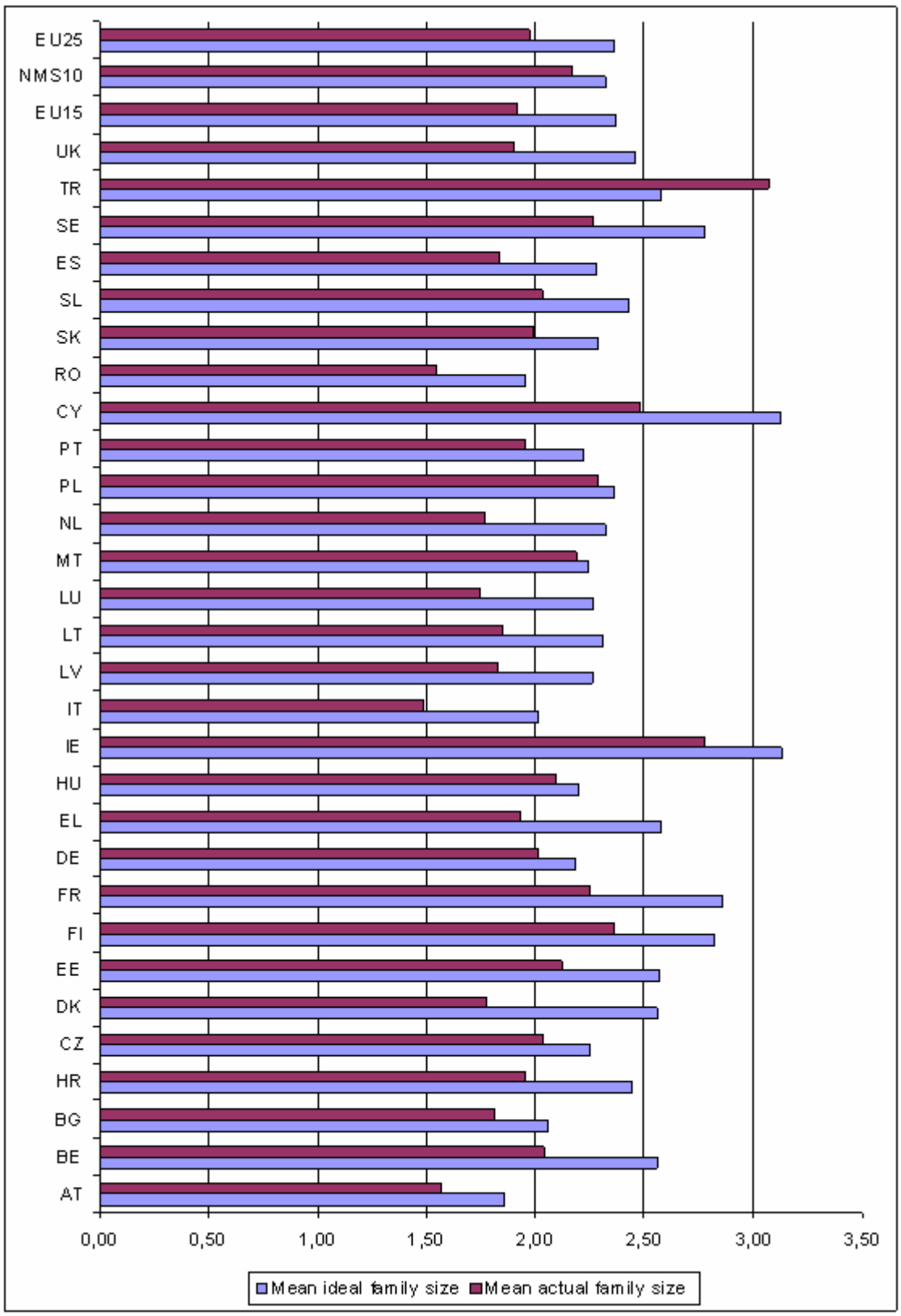

Source:"Childbearing preferences and family size issues in Europe" by M.R. Testa, results of the 2006 Euro Barometer on fertility and ageing.

Frequency of care by sex, age and country groups (%)

	Q37a: How often: caring for and educating children			Q37c: How often: caring for elderly/disabled people		
	Every day	Once or several times a month	Less often/never	Every day	Once or several times a month	Less often/never
EU15						
Women aged 18–34	42	4	53	4	9	88
Women aged 35–64	49	10	40	10	16	75
Women aged 65+	6	10	84	5	6	88
Men aged 18–34	17	7	77	2	8	90
Men aged 35–64	32	14	54	5	11	84
Men aged 65+	5	7	88	6	5	89
NMS-10						
Women aged 18–34	52	5	44	6	14	80
Women aged 35–64	48	17	35	12	16	72
Women aged 65+	9	16	75	6	5	89
Men aged 18–34	28	9	62	3	14	83
Men aged 35–64	35	20	45	6	16	79
Men aged 65+	9	13	78	6	5	90

Q37a, b, c: How often are you involved in any of the following activities outside your paid work: a) Caring for and educating Children; c) Caring for elderly/disabled relatives?
Note: the modalities 'less often' and 'never' are aggregated together.
Source: EQLS, 2003; row percentages.

Difference of employment rate for women with and without children*

	2005
EU25	14.2
EU15	13.2
EU10	19.5
BE	2.1
CZ	39.2
DK	3.4
DE	26.5
EE	30.0
EL	3.5
ES	7.5
FR	10.2
IE	18.2
IT	6.8
CY	3.4
LV	18.0
LT	2.8
LU	7.0
HU	35.3
MT	17.2
NL	9.4
AT	14.4
PL	11.1
PT	-3.8
SI	-1.5
SK	34.5
FI	17.5
UK	21.2

* Difference in employment rates for women with children under 6 and women without children (age group 20-50).
Source: EU Labour Force Survey – Spring data, LU 2003, 2004 and 2005: Annual average data. Data not available for SE.

Provision of childcare in European countries in 2005

Children cared for (by formal arrangements other than by the family) up to 30 hours / 30 hours or more per usual week as a proportion of all children of same age group

Country		0 – 2 years		3 years – mandatory school age		Mandatory school age – 12 years		Admission age to mandatory school *(pre-primary included)*
		1 – 29h.	*30h. or +*	*1 – 29h.*	*30h. or +*	*1 – 29h.*	*30h. or +*	
EU Member States								
Belgium	BE	23%	19%	49%	48%	43%	54%	6
Bulgaria	BG	.	.	.	.	.	.	7
Czech Republic	CZ	2%	0%	30%	40%	53%	45%	6
Denmark	DK	13%	60%	15%	79%	34%	65%	7
Germany	DE	8%	8%	61%	26%	69%	29%	6
Estonia	EE	3%	9%	9%	69%	57%	40%	7
Ireland	IE	14%	6%	64%	14%	64%	35%	6
Greece	EL	3%	4%	27%	34%	54%	45%	6
Spain	ES	25%	14%	54%	40%	53%	46%	6
France	FR	16%	16%	56%	39%	48%	52%	6
Italy	IT	9%	16%	21%	70%	13%	87%	6
Cyprus	CY	7%	12%	42%	43%	54%	46%	6
Latvia	LV	2%	16%	6%	60%	27%	69%	5
Lithuania	LT	2%	9%	11%	46%	66%	31%	7
Luxembourg	LU	14%	8%	51%	12%	74%	23%	4
Hungary	HU	2%	5%	30%	49%	30%	70%	5
Malta	MT	5%	0%	32%	23%	19%	79%	5
Netherlands	NL	36%	4%	82%	7%	89%	11%	5
Austria	AT	4%	0%	53%	16%	66%	32%	6
Poland	PL	0%	2%	8%	22%	58%	38%	6
Portugal	PT	3%	26%	9%	55%	30%	69%	6
Romania	RO	.	.	.	.	.	.	7
Slovenia	SI	2%	22%	10%	67%	41%	55%	6
Slovakia	SK	0%	3%	10%	57%	39%	44%	6
Finland	FI	8%	19%	25%	51%	82%	18%	7
Sweden	SE	22%	31%	35%	52%	1%	95%	7
United Kingdom	UK	24%	6%	72%	28%	10%	90%	5
EFTA countries								
Iceland	IS	7%	30%	21%	76%	22%	77%	6
Norway	NO	11%	22%	28%	52%	83%	17%	6

Source: Eurostat, EU-SILC 2005 data.
Notes:
1) Formal arrangements refer to the EU-SILC survey reply categories 1-4 (pre-school or equivalent, compulsory education, centre-based services outside school hours, a collective crèche or another day-care centre, including family day-care organised/controlled by a public or private structure).
2) Only care for more than 1 hour a week is considered.
3) Some children do not use child care since parent is taking parental leave for a younger child.
4) Child age is calculated at the interview date, except for IE and FI where age is calculated at 31/12/2004.
5) Some countries, like BE, did not collect data for children being 12 years at the interview date.
6) CY, LV, PT, SK: No information collected for children born between 31/12/2004 and the interview date.
7) FR: Care performed by 'assistantes maternelles' directly paid by the parents, without organised structure between them, is not included in the table.
8) IE: For the age groups '0 - 2 years' and '3 years - mandatory school age', the care '1-29h.' is overestimated and the care '30h. or +' underestimated due to measurement error.
9) SK: Measurement error for the age group 'mandatory school age school - 12 years' leading to high proportion of children without school hours.

Social protection benefits targeted at family support in the EU

	2004					
	Share population between 0-19	Support intensity corrected for the share of the young *	Total Fertility Rate	Total family support	Support in cash	Support in kind
EU-25	22.54%	9.32	1.51	2.1 e	1.5 e	0.6 e
EU-15	22.20%	9.46	:	2.1 e	1.5 e	0.6 e
BE	23.17%	8.63	1.68	2	1.6	0.4
CZ	21.73%	7.36	1.23	1.6 p	1.4 p	0.2 p
DK	24.32%	16.04	1.78	3.9	1.6	2.3
DE	20.48%	14.65	1.37	3 p	2.2 p	0.7 p
EE	23.92%	7.11	1.47	1.7	1.6	0.1
IE	28.38%	8.81	1.99	2.5	2.3	0.3
EL	20.21%	8.41	1.31	1.7	1.2	0.5
ES	20.11%	3.48	1.33	0.7 p	0.4 p	0.3 p
FR	25.06%	9.98	1.92	2.5 p	2 p	0.5 p
IT	19.19%	5.73	1.33	1.1 p	0.7 p	0.5 p
CY	27.75%	7.21	1.49	2	1.9	0.1
LV	23.42%	5.55	1.24	1.3 p	1 p	0.2 p
LT	25.71%	4.28	1.26	1.1 p	0.7 p	0.4 p
LU	24.49%	15.52	1.70	3.8 p	3.3 p	0.6 p
HU	22.20%	11.26	1.28	2.5	1.9	0.6
MT	25.33%	3.95	1.37	1	0.9	0.1
NL	24.53%	5.30	1.73	1.3 p	0.7 p	0.5 p
AT	22.24%	13.49	1.42	3	2.5	0.5
PL	25.36%	3.55	1.23	0.9 p	0.9 p	:
PT	21.62%	5.55	1.40	1.2 p	0.8 p	0.5 p
SI	21.05%	9.50	1.25	2 p	1.4 p	0.6 p
SK	25.50%	7.06	1.24	1.8 p	1.6 p	0.1 p
FI	23.75%	12.63	1.80	3	1.6	1.3
SE	23.98%	12.51	1.75	3 p	1.6 p	1.5 p
UK	24.75%	6.87	1.77	1.7 e	1.3 e	0.4 e

Source: Eurostat, ESSPROS.

* The support in % of GDP divided by the share of young (0-19) in the population.

** e means estimated value, p means provisional value and : means no data available.

Preferences for family support measures

Country	1st place	%	2nd place	%	3rd place	%
AT	More and better working part-time opportunities	90.5	Lower wage and income taxes	88.8	Flexible working hours	88.3
BE	More and better working part-time opportunities	85.2	Flexible working hours	80.5	Lower wage and income taxes	80.2
CZ	An allowance at the birth of child	90.5	Lower wage and income taxes	87.8	Improved parental leave arrangements	86.8
EE	A substantial decrease in the costs of education	96.0	A substantial rise in child allowance	94.5	Improved parental leave arrangements	91.0
FI	Flexible working hours	82.6	Lower wage and income taxes	79.5	Financial support for parents taking care of their children	79.3
DE	More and better working part-time opportunities	89.9	Flexible working hours	89.3	Better day-care facilities for children under 3 years old	88.5
HU	Better housing for families	94.9	A substantial decrease in the costs of education	93.7	A substantial rise in child allowance	92.3
IT	More and better working part-time opportunities	89.2	A substantial rise in child allowance	89.2	Lower wage and income taxes	88.9
LT	An allowance at the birth of child	95.9	Financial support for parents taking care of their children	95.7	Improved parental leave arrangements	94.7
NL	More and better working part-time opportunities	78.9	Flexible working hours	72.0	Improved parental leave arrangements	71.2
PL	Child allowance	92.5	An allowance at the birth of	92.2	Improved parental leave	91.1

	dependent on family income		child		arrangements	
RO	Lower wage and income taxes	98.2	Improved parental leave arrangements	97.9	Better housing for families	97.4
SI	Better housing for families	97.8	Better day-care facilities for children under 3 years old	97.8	Improved parental leave arrangements	97.3
CY	Lower wage and income taxes	95.9	Improved parental leave arrangements	93.7	Flexible working hours	91.5

Respondents up to 50 years old ("very in favour" and "somewhat in favour").
The Demographic Future of Europe – Facts, Figures, Policies: Results of the Population Policy Acceptance Study (PPAS)- Survey with interviews of 34 000 Europeans in 14 countries from 1999 to 2003 – Federal Institute for population research and Robert Bosch Foundation 2006.

At-risk-of-poverty rates by household type, 2005

	Single parent with dependent children	Two adults with one dependent child	Two adults with two dependent children	Two adults with three or more dependent children	Three or more adults with dependent children
EU25	33s	12s	14s	26s	14s
EU15	32s	11s	13s	25s	14s
NMS10	38s	15s	19s	36s	17s
BE	36	9	10	21	17
BG	:	:	:	:	:
CZ	41	9	11	25	9
DK	21	4	5	14	5
DE	30	10	7	13	7
EE	40	13	12	25	13
IE	45	12	13	26	11
GR	43	14	18	33	28
ES	37	14	23	36	18
FR	26	8	9	20	15
IT	35	15	22	35	21
CY	35	9	9	14	8
LV	31	14	18	39	13
LT	48	15	18	44	14
LU	32	13	17	20	14
HU	27p	15p	15p	26p	11p
MT	51	13	15	35	10
NL	26	9	10	20	6
AT	27	9	11	20	9
PL	40	17	23	45	23
PT	34	17	25	39	15
RO	27	11	16	44	23
SI	22p	9p	10p	17p	6p
SK	32	13	17	24	13
FI	20	7	5	12	8
SE	18	4	4	9	12
UK	38p	11p	13p	29p	13p
IS	14	8	8	10	5
NO	19	4	5	10	4

Source: Eurostat SILC(2005) Income data 2004; except for UK, income year 2005 and for IE moving income reference period (2004-2005); RO National HBS 2005, income data 2005.
Notes: Risk-of-poverty defined as income below 60% of the median income.
: = Not available.
p = Provisional value.
s = Eurostat estimation.